РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 02.10.2008			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	6501		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ" бр. 58/00 и 44/02) член 30 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ" бр. 103/08), министерот за образование донесе наставна програма по предметот ***македонски јазик*** за I одделение за деветгодишно основно образование за учениците со мултихендикеп .

НАСТАВНА ПРОГРАМА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
МУЛТИХЕНДИКЕП

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

I ОДДЕЛЕНИЕ

Скопје, мај 2008

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. ВОВЕД

Наставата по предметот *македонски јазик* ја дава основата на писменоста на мајчиниот јазик. Наставата по овој наставен предмет кај учениците треба да предизвика свест за непосредна комуникација со средината, да предизвика интерес, љубов и желба за употреба на македонскиот јазик како основно средство за описменување и стекнување нови знаења и можност за квалитетна комуникација.

Преку наставата од наставниот предмет македонски јазик, учениците треба да стекнат претстава дека мекедонскиот јазик е државен јазик на Република Македонија, со што ја обликуваат националната припадност и формираат свест за почит и толеранција кон останатите јазици и националности.

Учениците со мултихендикеп преку изучувањето на содржините од програмските подрачја од предметот *македонски јазик,* треба да добијат претстава и знаења за основите на комуникацијата, литературата за деца, медиумската култура и за основите за читање и пишување како значајни компоненти и средства за натамошно развивање на комуникациските способности во рамките на мајчиниот јазик. Преку содржините од предметот *македонски јазик* учениците треба да ги запознаат и другите средства за изразување и информирање како што се литературата за деца и следењето и манипулацијата со медиумите и нивните форми (емисии, филмови, реклами, цртани филмови и др.).

Исто така, преку слушањето на јазикот и читањето треба да се поттикне развојот на говорот, стекнување самодоверба во вербалната размена со средината, спонтано и непречено изразување на желби, потреби, чувства, мисли и креативност.

Сите овие знаења кои ги предвидува наставата по предметот *македонски јазик* учениците треба да ги усвојат по пат на непосреден контакт на наставникот (индивидуален и групен пристап) врз основа на дефектолошкиот психомоторен пристап.

Учениците со мултихендикеп треба да стекнат способност за постепено навлегување во основите на комуникациските вештини и нивно користење како средство за размена во најширока смисла на зборот.

Според наставниот план за *македонски јазик* во I одделение се планирани по 6 часа неделно, односно 216 наставни часа годишно.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД I ДО III ОДДЕЛЕНИЕ:

Ученикот/ученичката:

- да развива чувство на припадност кон Република Македонија преку изучување на македонскиот литературен јазик;
- да се воведува кон правилно користење на македонскиот литературен јазик во меѓусебното разбирање, размислување, учење и творење;
- да се воведува кон самостојно и јасно/разбирливо читање и пишување на текстот што го чита и пишува;
- да се воведува во медиумската култура како основа за меѓучовечко комуницирање;
- да води разговор со други лица и да ги усвојува основните начела за меѓусебно разговарање и разбирање;
- да ги усвојува и увежбува основните правописни правила;
- да стекнува самодоверба за изразување на своите мисли и своето доживување;
- да развива интерес за книгата како извор на информации;
- да се запознае со другите јазици во Р.М (на степен на различност од македонскиот);
- примена на ИКТ како помош во наставата (говор, непосредна опсервација, слика и текст).

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО I ОДДЕЛЕНИЕ:

Ученикот/ученичката:

- да развива чувство на припадност кон Република Македонија преку изучување на македонскиот литературен јазик;
- да ги стекне основите на комуникациската размена со средината;
- да се поттикне за користење на вербалната и невербална комуникација;
- да стекне сигурност во воспоставување на контакт со другите;
- да се воведе во основите на литературата и нејзините карактеристики;
- да се запознае со можноста за информирање и учење за светот од медиумите (телевизија, печат, радио);
- да се поттикнува за користење на говорот за изразување на емоции, желби, потреби, мисли и др.;
- да стекне основа за читање и пишување;
- да ја развие графомоториката;
- да ја развие концентрацијата и вниманието;
- да ја развие визуомоторната контрола и координацијата;
- да ги поттикнува мисловните процеси (помнење, анализирање, синтетизирање, логичко мислење);
- да стекне основни навики за седење и работа на час;
- да се воведува во користење на елементи на ИКТ во функција на предметот.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: КОМУНИКАЦИЈА (ориентационо 80 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими***	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: - да се запознае со просториите во училиштето и со нивната намена; - да се адаптира на условите и правилата на однесување во училиштето;	Моето училиште Простории во училиштето	Училиште Училница Тоалет Кујна Ходник Влез Излез	- Прошетка на учениците низ училиштето, покажување и разгледување на училишните простории и објаснување на намената на секоја од нив. - Активности со учениците во секоја од просториите и запознавање со предметите во нив. - Активности во секоја од просториите во училиштето запазувајќи ја постапноста во извршувањето и намената за која служат (вежбање во понатамошниот период). - Учењето и намената на просториите во училиштето може да се повторува и со помош на илустрации. (Напомена: при реализацијата на активностите кај учениците со мултихендикеп најважна е *постапноста* при реализацијата на одредени активности).
- да се оспособи да го развие чувството за сопственото присуство и за присуството на другите во рамките на одделението и училиштето;	Јас и моите другарчиња	Другарче - соученик Имиња на учениците	- Вклучување на учениците во заедничка активност и размена: - еден кон еден/соученик; - еден кон сите; - секој со секого; - сите кон еден.
- да развие свест за својата припадност во групата (одделението и училиштето);	Да си играме заедно	Игра Дај ми	- Се создаваат ситуации низ активности и/или игри во кои придонесот на секој ученик е важен за резултатот од активноста или целта на играта (се стимулира партиципацијата и придонесот на секој ученик во

- да се поттикнува развие свест за своето место во групата; - да се стимулира да развие свест и чувство за постоењето на другите во групата;		Дај му Донеси Однеси Земи	рамките на способностите и афинитетите- наставникот треба да ги познава индивидуалните способности и афинитети за да може добро да ги планира активностите).
- да се оспособува да го развие визуелниот контакт при обраќањето на другите кон него; - да се оспособи да ја разбира туѓата вербална и телесна реакција; - да се ослободи од чувството на страв и несигурност во комуникацијата; - да ја развива својата позитивна реакција во комуникацијата;	Имитација и извршување на едноставни барања	Прави Ти Јас Гледај	- Со учениците се реализираат активности и/или игри кои им се омилени и предмети и играчки кои најмногу ги сакаат (вклучувајќи ги во играта содржината и предметот што тие го одбрале се создаваат одредени импровизации меѓу предметот и содржината, во кои наставникот индивидуално работи со ученикот, а ученикот пак е цело време активен). - Игри во кои се вклучуваат демонстрација, драматизација и импровизација. - Учениците имитираат одредени дејства кои наставникот или соученикот ги прави претходно, а потоа самите на барање на наставникот и/или по сопствен избор извршуваат исти или дејства кои се слични на претходните.
- да се поттикнува да се концентрира на		Каде Како	- Како предуслов за овој вид на активности е претходно наставникот да обезбеди контакт со ученикот, а потоа

комуникацијата; - да го зголеми времетраењето на вниманието при комуникацијата; - да го зголеми времетраењето на контактот во комуникацијата; - да се оспособи да имитира одредени постапки и зборови во комуникацијата;	Меѓусебна комуникација Индивидуална комуникација со наставникот	Ти Јас	преку предмети кои ученикот ги преферира или активности кои сака да ги прави го условува неговото внимание и инсистира контактот да трае подолго. - Наставникот треба да стимулира комуникација на релација ученик- ученик (на почетокот по налог, а потоа спонтано).
- да се оспособи да реагира кога ќе го чуе своето име; - да научи што поголем број имиња на лица од окружувањето;	Меѓусебно повикување по име и обраќање		- Наставникот треба да го довикува ученикот по име, при што се очекува тој да реагира на довикувањето. Постапката се повторува на релација ученик-ученик.
- да се запознае со значењето на зборовите: НЕ (за забрана) и ДА (за дозвола); - да се оспособи соодветно да реагира на забрана/дозвола; - да се поттикне да употребува НЕ и ДА;	Запознавање и употреба на зборовите НЕ и ДА	НЕ ДА Не може Може	- Наставникот планира активности при кои реагира на постапките на ученикот (активности кога забранува, не дозволува) и постапки при активности кои значат дозвола, охрабрување и сл. - Симулирани игровни активности во кои ученикот соодветно ги употребува зборовите, а потоа и во реални ситуации (конкретен контекст).

- да се оспособи да ги користи предметите и приборот за работа на правилен и безбеден начин; -да се оспособи за формулирање наједноставни барања од наставникот; - да ги разбира и именува едноставните активности (јадам, одам, се качувам, скокам);	Запознавање со предметите во непосредното окружување и постапките за нивна правилна употреба	- Табла, - креда, - сунѓер, - маса, - стол, - хартија, - чинија, - чаша, - лажица, - вилушка.	- Наставникот треба учениците да ги запознава со предметите од непосредното окружување и со постапките за нивна правилна и безбедна употреба -предметите во училницата, тоалетот, кујната и сл.
- да се оспособи за поздравување при доаѓање и заминување; -да се оспособи за поздравување со мимика, гестикулација и движење;	Поздравување	- Добро утро, - добар ден, - пријатно, - довидување,	- Преку контекстни ситуации и импровизации, наставникот треба да им го „приближи'' на учениците местото и начинот на поздравување, како се поздравува и постојано кога ќе му се укаже можност да го употребува да бара од учениците да ја практикуваат навиката за поздравување користејќи и мимика, насмевка, гестикулација и движење.
-да се поттикне за вербално и невербално изразување на своите потреби, желби и интереси; - да се поттикне за поврзување на		- Каде е, - горе,	- Наставникот преку веќе остварениот контакт со учениците создава ситуации на "посакувана играчка", "посакувана активност" со кои ученикот треба да се мотивира сам да ги бара (невербална и вербална комуникација). Воедно да се користи секое време ученикот да се запознава со имињата на нови предмети.

невербалното со вербално изразување; - да научи што поголем број имиња на предмети;	Барам - добивам	- долу.	- За реализација на оваа цел може да се користат и игрите: „криенка”-во која се криjат предметите а ученикот треба да го побара, знаејќи каде е; или играта „горе-долу”- каде саканиот предмет се става горе-на високо, па ученикот неможејќи да го дофати треба да го побара и евентуално да каже каде е- „горе”, „долу” или, како се вика предметот.
- да ги прифати и усвои постапките од системот за дневен ритам, од влегувањето до излегувањето од училиштето;	Ориентација во дневните активности во училиштето	- Сега, - после, - денес, - утре.	- Имајќи ја предвид постапноста како најпристапна методолошка наставникот мора да води сметка ученикот постојано да знае што треба да во моментот И која активност следува. Не треба да дозволи ученикот да „талка” и да чувствува несигурност и вознемиреност поради тоа.
- да ја усвои визуелната структура и распоредите во наставата;	Ориентација во структурата на училницата и дневниот распоред на часови	- Место за пишување, - место за цртање, - место за јадење, - место за играње.	- Поради тоа што учениците активностите ги поврзуваат и учат визуелно, на конкретно ниво, наставникот треба да ја организира визуелната структура на училницата, во која секоја активност се одвива на одредено место.
- да се поттикне за користење на говорот како средство за нови контакти; - да ја развива мускулатурата на говорните органи во функција на правилна артикулација при комуникацијата; - да се поттикне за користење на говорот	Говорот и комуникацијата	- Сакам, - не сакам, - балон, - пеам.	- Реализација на активности со предмети, кои ученикот ги посакува (ги гледа како можност, а чека да му бидат понудени). - Мотивирање да бара (именува) предмети кои сака да ги добие. - Пеење. - Дување балон. - Правење балони од сапуница. - Мотивирање за изразување на своите потреби вербално.

како средство за меѓусебно разбирање;			
- да се поттикне за користење на говорот како средство за изразување на своите чувства.			

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЛИТЕРАТУРА (ориентационо 28 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: - да се запознае со сликовниците;	Запознавање со сликовницата	- Слика, - сликовница, - страни.	Обработка на: - илустрација; - текст од сликовница.
- да стекне претстава за сликовниците од тактилен аспект;			
- да стекне претстава за употребата на сликовницата;			
- да се поттикне за слушање и доживување на содржината од сликовниците;			- Наставникот чита или раскажува содржина од сликовницата (ги покажува сликите и драматизира);
- да се поттикне за памтење		- Добар,	

на настаните во содржината од сликовниците; - да се поттикне за откривање и доживување на ликовите и дејствата во сликовниците; - да стекне претстава за постапност на настаните во содржината од сликовницата.	Сликовница Слики Илустрации	- лош, - потоа.	- да ги именуваат ликовите од сликите/сликовницата; - учениците треба да редат настани хронолошки.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: МЕДИУМСКА КУЛТУРА (ориентационо 28 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: - да се запознае со различните видови медиуми; - да се запознае со медиумите од тактилен и визуелен аспект; - да научи да ги употребува медиумите;	Телевизор Весник Радио	- Телевизор, - весник, - радио.	- Наставникот на учениците им овозможува да го допрат конкретниот медиум. - На учениците им покажува како функционира и како се употребува медиумот. - Заедно со учениците го користат медиумот (гледаат телевизија, прелистуваат весник, слушаат радио).
- да се оспособи за следење филмови, емисии и цртани филмови на телевизија;	Гледање филмови, цртани филмови и емисии, реклами	- Цртан филм, - реклами, - филм, - емисија.	- Заедничко гледање цртан филм, реклами, филм или емисија (со објаснување).

- да се оспособи за разлистување на печатените медиуми и детските списанија;	Прелистување на весници	- весник	- Заедничко прелистување весници и списанија со објаснување.
- да се оспособи за користење на радио апаратот;	Слушање радио-музика	-Радио, - музика.	- Заедничко слушање радио/музика.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ПОДГОТОВКА ЗА ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИШУВАЊЕ (ориентационо 80 часа)

Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: - да развие свест за присуството на сликовницата како извор на информации и на емоции;	Запознавање со сликовницата и начинот на нејзиното користење	- Добар, - лош, - сликовница, - слика.	- Наставникот заедно со учениците разгледува сликовници. - Учениците прелистуваат сликовници. - Заемно коментираат за содржината, сликите и илустрациите во сликовницата.
- да развие претстава за сликовницата од тактилен аспект;			
- да се поттикне желба за прелистување на сликовницата;			
- да стекне претстава за правецот на вртење на страниците;			

- да научи да ги следи илустрациите во сликовницата; - да ја разбира содржината на илустрациите во сликовниците; - да ги разликува сликовниците според нивната содржина; - да го разбира текот на настаните во содржината на илустрациите; - да го запомнува текот на настаните во содржината на илустрациите;	Илустрации во сликовниците	- Добар, - лош, - сликовница, - слика, - потоа.	- Наставникот и учениците разгледуваат сликовници и коментираат за содржината, сликите и илустрациите во сликовницата. - Учениците ги набљудуваат ликовите во сликовниците. - Наставникот прави драматизација на содржината од сликовницата. - Наставникот ги поттикнува учениците да раскажуваат постапно според текот на содржината. - Учениците да ги споредуваат различните сликовници и да кажуваат за кого се зборува во нив.
- да се запознае со големите печатни букви и нивната фонетска вредност*; - да ги препознава и изговара буквите од азбуката* - да се оспособи да ги прецртува буквите според модел;	Букви (големи печатни букви)	- буква	- Игри со картички на кои ги има големите печатни букви. - Активности со поврзување на буквата со гласот. - Вежби за имитација на пишување на буквите. - Активности за прецртување на буквата по модел. - Вежби за изговарање на гласот според знакот. - Вежби за пишување на знакот според гласот.

- да се оспособи за поврзување (буква-глас);			
- да се оспособи фонемата да ја претставува како графема и обратно;			
- да се оспособи за седење и работа на клупа;	Активности на клупа	- Клупа, - столче, - свое место.	- Активности и игри со седење на клупа на свое место што ќе го препознава.
- да се запознае со приборот за пишување;	Запознавање и користење на приборот за пишување	- Молив, - хартија, - гумичка, - креда, - табла, - ѕид, - пишува, - брише.	- Објаснување и покажување од страна на наставникот како се користи приборот за пишување. - Истражување од страна на ученикот со средствата и подлогите за пишување (молив, хартија, креда, табла, ѕид). - Активности за самостојно изразување на хартија, табла, ѕид и сл.
- да ја разбере функцијата на приборот за пишување;			
- да се оспособи за користење на приборот за пишување;			
- да се оспособи за сопствено самостојно писмено изразување;			
- да се поттикне кон зголемување на времетраењето на вниманието при пишувањето;	Вниманието во пишувањето		- Вежби за одржување на вниманието. - Активности за пишување на елементи кои го ограничуваат ученикот во просторот на подлогата за пишување.

- да се поттикне кон зголемување на концентрацијата при пишувањето;	Концентрацијата во пишувањето		- Вежби за одржување на концентрацијата. - Активности за пишување на елементи кои го ограничуваат ученикот во просторот на подлогата за пишување. - Активности за повторување по линија на ситни детали на хартија.
- да стекне чувство и претстава за просторот за пишување;	Место и простор за пишување*	- Овде, - таму, - пишува, - тука.	- Пишување во одредени означени површини од подлогата за пишување.
- да се оспособи за одржување на насоката при пишувањето;	Насока при пишувањето	- Полека, - натаму, - повторно, - продолжи.	- Редење коцки и ситни предмети по нацртана линија во насока од лево кон десно. - Повторување по нацртана линија од лево кон десно.
- да ја развие координацијата: око-рака при пишувањето;	Координацијата: око-рака при пишувањето	- Пишува, - куќа, - дрво, - круг, - продолжи.	- Поврзување на испрекинати линии кои претставуваат преку цртеж одреден предмет. - Нижење на ситни предмети на жица и конец.
- да ја развие фината и грубата моторика за пишување;	Фина и груба моторика во пишувањето	- Чкртаме, - по линија,	- Самостојно чкртање на хартија со различни бои. - Имитирање и повторување ситни детали со разни форми и линии.

		- натаму, - продолжи.	- Повторување на линии и нацртани предмети кои бараат активност и на фината и грубата моторна функција.
- да се оспособи за тричлен стисок;	Држење на моливот	- Држи, - молив, - стисни, - пишува.	- Пишување со користење на помагало (сонда) за учење на тричлен стисок. - Пишување со помош на молив/боица со адаптирана тежина и отпор со додавање вишок тежина на истите.
- да се оспособи за пишување различни видови линии; - да се оспособи да го запазува редоследот на линиите при нивно имитирање (според модел).	Линии	- Линија, - боја, - натаму, - продолжи.	- Повторување по претходно нацртани линии во различни насоки. - Повторување („цртање‘’на веќе нацртани прави линии. - Повторување на група линии со различна боја, со запазување на редоследот на боите.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- ***Насоки за меѓупредметно поврзување:***

При реализацијата на предметот македонски јазик во наставата за учениците со мултихендикеп, треба се постигне корелација и интегрирање со сите предмети кои се изучуваат во првото одделение, со најголем акцент врз предметите запознавање на околината, ликовно образование и музичко образование.

Најголемо поврзување со предметот запознавање на околината се сретнува при богатењето на детскиот речник со нови зборови, претставии, поими и вештини.

Најголемо поврзување со предметот ликовно образование се постигнува при реализацијата на целите кои бараат стекнување на вештини за читање и пишување (координирањето на движењата на раката, телото,раката и окото, способноста за одржување на редот и нов ред при пишување-линеација и др.). Во однос на координирањето на движењата, поврзување се сретнува и со предметот физичко и здравствено образование.

Со предметот музичко образование се сретнува потреба од поврзување во делот на изразното читање, како и за доживувањето на звуците и шумовите кои се поврзуваат со збор.

- ***Препораки за користење на годишниот фонд на часови***:

За секое предвидено подрачје е предложен определен годишен фонд на часови:

- **Комуникација - 80 часа**
- **Литература - 28 часа**
- **Медиумска култура - 28 часа**
- **Подготовка за почетно читање и пишување - 80 часа**

Од предвидениот вкупен фонд на часови по програмски подрачја, дозволени се отстапувања во согласност со *можноста на ученикот и динамиката на усвојување на одредени конкретни цели.*

- ***Методи, форми и средства на наставната работа***

За сите програмски подрачја предвидени за предметот македонски јазик во наставата за учениците со *мултихендикеп* се препорачува користење и нужно комбинирање на сите ***конкретни*** **интерактивни, актуелни и современи** методи, форми и дидактички и технички средства. Посебен приоритет да се стави на дефектолошките методи и приоди предвидени со начелата за третман за ученици со мултихендикеп.

- ***Индивидуален приод во наставната работа***

Потребно е приспособување на наставната работа кон развојните и индивидуалните потреби и постигања на учениците. Имено, потребна е примена на техники и стратегии кои го преферираат **индивидуалниот приод** во реализацијата на наставната работа со учениците.

- ***Вклучување на родителите во наставната работа***

Семејството претставува примарана образовно-тераписка средина на децата и најважен фактор во детскиот развој. Во тој контекст, во реализацијата на целите, содржинте и активносите од наставниот предмет македонски јазик треба да се обезбеди **кооперативна комуникација со родителите на учениците и нивно вклучување во работата на училиштето,** во функција на: практицирање и увежбување на одредени програмски содржини во домашна/семејна средина што ученикот ги стекнал во училиштето, информираност на родителот за текот на развојот на ученикот, соработка со наставникот, унапредување на образовната стратегија и практика во образованието на ученикот.

- ***Наставни средства:***

- За реализација на наставната работа по предметот македонски јазик во I одделение **може да се користи секој дидактички материјал**, одобрен од страна на министерот за образование и наука, кој во дадениот момент одговара на потребите и способностите на ученикот, а, во голема мерка ќе придонесе за целосната реализација на конкретната цел (прирачници, логички игри, наставни ливчиња, помошни средства за учење и др.)
- **Извори на учење во непосредната околина**: ресурсите од окружувањето кои ќе се набљудуваат, објекти од културен, едукативен, јавен и услужен вид (продавница, кино, театар, библиотека, автобуска станица и сл.), комуникациски ситуации меѓу луѓето во училиштето, во семејството и во окружувањето, средства за медиумско информирање и др.
- **Енциклопедии за деца во издание на популарни и верифицирани издавачки куќи**
- **Компјутерски образовни софтвери** за богатење на говорните способности.
- **Традиционално потврдени, одобрени и верифицирани списанија за деца, соодветни на возраста.**
- **Литература за деца од познати македонски и странски детски писатели (која содржински, естетски и вредносно одговара на возраста на учениците).**
- **Аудиовизуелни, аудитивни, визуелни средства и средства со кинетички својства:** ТВ-програми, детски емисии, анимирани и играни филмови за деца; видеокасети, ДВД и ЦД-дискови со анимирани и играни филмови и со народни и уметнички текстови, со снимени настани, родендени, театарски и куклени претстави и сл.; аудиокасети со снимени звуци; различни гласови, снимени вести, уметнички прочитани текстови; апликации, слики, макети; куклени и театарски сцени; подвижни предмети со звучни ефекти и други предмети во зависност од потребите на предметот.
- **Од телевизиската едукативна програма се сугерираат следниве емисии и серии:**
  - *Фифи* – краткометражна цртана серија;

- *Ноди* – краткометражна цртана серија;
- *Пчеличката Маја* – анимирана серија;
- *Балтазар* – краткометражен анимиран филм;
- *Барајќи го Немо* – долгометражен анимиран филм;
- *Кралот Лав* – долгометражен анимиран филм;
- *Вини Пу* – долгометражен анимиран филм;
- *Снежана и седумте џуџиња* – долгометражен анимиран филм;
- *Пепелашка* – долгометражен анимиран филм; и
- *Мечето Ушко*.

• **Од Македонската продукција:**

- *Разиграни бројки* – анимирана серија;
- *Патување со Рабробил* – играно-куклена серија;
- *Бушава азбука* – играна серија;
- *Боенка* – играно-анимирана серија;
- *Биди и Бади* – играна серија;
- *Во светот на бајките* – играна серија;
- *Зоки Поки* – играна серија;
- *Шарам барам* – играна серија;
- *Македонски народни приказни*; и
- *Наше маало*.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

Во почетокот на учебната година наставникот врши дијагностичко проверување и оценување во функција на квалитетно планирање и реалзирање на идните активности. Се спознаваат предзнаењата во најширока смисла на зборот, социјализациските аспекти на развојот, емоционалнот развој, физичкиот развој и степенот на отстапување. Исто така, во текот на учебната година наставникот врши и евалуација на наставниот процес, ефикасноста на наставата и развојот на учениците.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Во текот на наставата по македонски јазик во првото одделение се препорачува формативно следење кое вклучува изработка и водење на портфолио на учениците што опфаќа:

- Собирање на показатели (детски изработки, творби, тетратки и сл.) за секој ученик посебно.
- Тековни (формативни), однапред подготвени, евалуациски листи за секој ученик, кои се пополнуваат по секоја негова конкретна активност или, пак, студии на случај во кои наставникот ја бележи фактичката состојба.
- Инструменти кои се однесуваат на секое програмско подрачје поединечно во кои наставникот внесува **податоци за постигањата на ученикот во однос на сите развојни аспекти** (когнитивно-интелектуален, социоемоционален, социјален и психомоторички аспект).

- ***МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ***

*Врз основа на сознанијата од формативното оценување, се реализира микросумативното оценување кое се претставува со **микросумативен извештај/ оценка за ученикот**.*

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето и формативното оценување, наставникот ја констатира (опишува) развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое *програмско подрачје*.

ДОСТАПНОСТ И ПРООДНОСТ НА ПОРТФОЛИОТО

- Портфолиото во текот на целата година треба да им е достапно на родителите за да може и тие да придонесат во квалитетната реализација на наставата по македонски јазик.

НАЧИНИ НА ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

Во согласност со природата на програмата по предметот македонски јазик во првото одделение за учениците со мултихендикеп, во која основен акцент се става на поттикнувањето и развојот на комуникацијата и подготовката за почетно читање и пишување. *Проверувањето и оценувањето* се врши: усно, практично, со помош на практично извршување на одредени задачи, периодично следење, споредување на усвоеното знаење со контролен термин и др.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за I одделение донесен од министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- Дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

9. НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ЗА ПРВО ОДДЕЛЕНИЕ ДОНЕСЕНА НА 21. О6. 2007 ГОДИНА СО РЕШЕНИЕ БР. 10-1009/2, ЗА ПОТРЕБИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ СО МУЛТИХЕНДИКЕП ЈА АДАПТИРАШЕ КОМИСИЈАТА ВО СОСТАВ:

- Марија Симонова, советник, Биро за развој на образованието – Скопје
- Самир Грбле, дефектолог, ОУ „Кемал Ататурк” - Гостивар

10. РЕШЕНИЕ И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по македонски јазик за прво одделение во деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп ја донесе

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 10-1959/1
02.10 2008 год.
СКОПЈЕ

Скопје ____________________

Перо Стојановски,
министер за образование и наука